

החלטת סגן הממונה על המשמעת – הכרעת דין

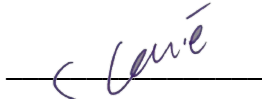
1. הקובלנה שהוגשה כנגד הנקבל – תלמיד שנה א' לרפואה – היא חלק מקובלנות רבות אחרות שמתייחסות למקרה מצער שאירע בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" (ראו הכרעת הדין בעניין ד-2022-12). בקורס זה התקיימה, בתחילת פברואר, בחינת בית אמריקאית שאליה ניגשו מאות סטודנטים שלקחו את הקורס. הבחינה התנהלה עם חומר פתוח לגמרי – לרבות גישה חופשית לאינטרנט (כלומר, ויקיפדיה, גוגל וכו'). עם זאת, ההנחיות שפורסמו לבחינה אסרו בצורה מפורשת העברת מידע בין סטודנטים בזמן הבחינה (לרבות באמצעות וואטסאפ, שיחת טלפון וכו'). על אף האמור, חלק מהסטודנטים בקורס הפרו את ההוראות האמורות. הם השתתפו באופן פעיל בזמן המבחן בקבוצת וואטסאפ של הקורס בה דנו בנושאי הבחינה – שאלו שאלות (וענו עליהן), התייעצו, וכו'.
2. בעקבות מקרה מצער זה הוגשו קובלנות כנגד חלק מתלמידי הקורס, שהשתתפו באותה קבוצת וואטסאפ. בקובלנה שהוגשה כנגד הנקבל נטען כי, כחצי שעה לפני תום המבחן, שלח הנקבל צילום של שאלה מהמבחן וכתב "אם מישהו יודע?". בכך הקובלנה מייחסת לנקבל עבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה (סעיפים 29.4 ו-29.3 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח) (להלן – התקנון)). בדיון ההקראה בעניינו הודה הנקבל בהפרת הוראות והביע חרטה עמוקה אך כפר בעבירת ההונאה.
3. בדיון ההוכחות שהתקיים הציגה הקבילה את ראיותיה – צילום מסך רלוואנטי מאותה קבוצת וואטסאפ של הקורס. הנקבל, שכפר בעבירת ההונאה, הדגיש את הטענות הבאות. הוא היה בתקופה אישית קשה בעת המבחן ותחת נסיבות אישיות לא פשוטות (ועל כך דומה שאין מחלוקת). הוא שלח הודעה בודדת לקבוצת הוואטסאפ – אך חש חרטה עמוקה באותו רגע וממילא לא השתמש בתשובה שקיבל. האוירה בקורס – בחינת בית אמריקאית ללא השגחה – הייתה "מתירה". בפרט, הייתה פעילות ערה בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית בזמן הבחינה, והנקבל, לדבריו, נכנע "ללחץ". צוות הקורס נתן לסטודנטים תחושה שלא יהיה פיקוח במהלך הבחינה, ולמעשה הזמין העתקות – אך בדיעבד הוגשו תלונות. האכיפה נגד הנקבל בררנית – ניתן להניח שמאות סטודנטים העתיקו, אך מעטים הועמדו לדין.
4. החלטתי להרשיע את הנקבל הן בעבירת הפרת ההוראות והן בעבירת ההונאה. רוב טיעוני הנקבל רלוואנטיים לתיקים נוספים מאותו אירוע, ודנתי בהם בפירוט בעניין ד-2022-12 הנ"ל. אדגיש בקצרה את הנקודות הבאות:

- האוירה בקורס והיסוד הנפשי של הנקבל – בעניין ד-2022-12 הנ"ל דנתי בפירוט בטענות לגבי האוירה המתירנית בקורס. אציין שוב כי ההנחיות למבחן היו ברורות ומפורשות – וניתנו מספר פעמים. הן אסרו תכתובת בין הסטודנטים. מעדותו של הנקבל עולה כי גם הוא חש שעשה מעשה אסור. אפשר והפיקוח היה רופף – אך אין בכך כדי לבטל את עבירת ההונאה במקרנו.
- אכיפה בררנית – גם טענות אלו נדחו בהכרעת הדין בעניין ד-2022-12. אציין שכנגד רובם המוחלט של המשתתפים הפעילים בקבוצת הוואטסאפ האמורה הוגשו קובלנות.
- חרטה – נטען כי עקב חרטה של הנקבל, שלטענתו לא השתמש בתשובה שקיבל, יש לפטור אותו מעבירת ההונאה. אכן, ס' 28 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, פוטר מאחריות פלילית "מי שניסה לעבור עבירה . . . אם הוכיח שמחפץ נפשו בלבד ומתוך חרטה, חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות שבהן מותנית השלמת העבירה". מתבקש להחיל פטור דומה גם בדין המשמעתי. אולם בעניינינו, לא מצאתי לנכון להחיל את הפטור מאחריות עקב חרטה. ראשית, אני סבור שעבירת ההונאה הושלמה בשליחת הוואטסאפ.¹ שנית, וחשוב יותר בעיני, על הטוען לפטור מאחריות לשכנע את בית הדין. הטענה היחידה אותה הביא הנקבל לחרטתו היא העובדה שבחר לא להשתמש בתשובה שקיבל. אך הנקבל יכל לבחור שלא

¹ ואכן, ס' 29.3.2 לתקנון מגדיר בין היתר הונאה כ"העברת מידע או ניסיון להעברת מידע בין נבחנים . . .".

להשתמש בתשובה שקיבל ממגוון סיבות. לא שוכנעתי כי אי-השימוש בתשובה מקיים את הפטור עקב חרטה. עם זאת, טענות אלו יכולות כמובן להישקל במסגרת הטיעונים לעונש.

הכרעת הדין ניתנה היום, 5.9.2022.

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת

החלטת סגן הממונה על המשמעת – גזר דין

1. בהכרעת דיני מיום 5.9.2022 הרשעתי את הנקבל בעבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה. ביום 18.9.2022 התקיים דיון בשאלת עונשו של הנקבל.
2. הקבילה עתרה לעונש הרחקה של שני סמסטרים, בנוסף לפסילת הקורס והרחקה על תנאי. הנקבל ביקש להימנע מעונש הרחקה בפועל. הנקבל הדגיש במיוחד את החרטה הכנה שהביע, את התועלת הזעומה שהפיק מהעבירה ואת מצבו הנפשי סביב האירוע. לבסוף, ציין הנקבל את עובדת היותו תלמיד רפואה. הוא ממילא לומד במערכת שנתית, ולכן גם הרחקה של סמסטר תרחיק אותו למעשה לשנה; וכן, עקב התמשכות לימודי הרפואה, להרחקה של שנה יש משמעות קשה במיוחד עבורו.
3. כאמור בעניין ד-2022-12, אני סבור כי במקרה הטיפוסי של עבירת הונאה בתיקי משבר האקלים יש להקל מעט בענישה ביחס להליכים "רגילים". ענייננו מדגים (והשוו גם לעניין ד-2022-14). על כן, אני סבור שיש להעמיד את עונשו של הנקבל על שנת הרחקה. לאור הנסיבות האישיות והתרשמותי מהנקבל ומחרטתו הכנה, לאורך כל הדרך, יש לאפשר המרה של עונש ההרחקה באחד מהסמסטרים בעבודות שירות.
4. אני ער לעובדה שעונש זה עלול לפגוע קשות באורחות חייו של הנקבל, בפרט לאור היותו תלמיד רפואה. עם זאת, לא מצאתי לנכון לקבל את עמדת הנקבל ולהימנע מעונש הרחקה בפועל (השוו לעניין ד--14-2022 הני"ל). הימנעות מהרחקה ניצבת בניגוד להוראת סעיף 30א לתקנון ולמסר הראוי בעבירות הונאה (והשוו לעניין ע-2015-5).
5. אשר על כן, אני גוזר את עונשו של הנקבל כדלקמן:
 - א. פסילת הקורס נשוא הקובלנה.
 - ב. הרחקה בפועל לשני סמסטרים, סמסטר א' וסמסטר ב' תשפ"ג. את ההרחקה מסמסטר ב' תשפ"ג יוכל הנקבל להמיר ב-40 שעות עבודה לטובת הציבור שיבוצעו בתיאום ודרך הדקנאט. סיום עבודות אלו עד לתום סמסטר א' תשפ"ג יהווה תנאי לחזרה ללימודים בסמסטר ב' תשפ"ג.
 - ג. הרחקה על תנאי של שני סמסטרים למשך שנתיים מיום חזרתו של הנקבל ללימודים.

גזר הדין ניתן היום, 21.9.2022.

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת